

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Cap. IV. De Heluetiis eorúmque sociis, subditis, & foederibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13167

G E R M A N I A R E C E N T I O R	F R A N C O N I A	F E -	FRAN-	{	Episc. Herbipolitanus: <i>Vvurtzbourg.</i>
			CONIA		Episc. Bambergensis: <i>Bamberg.</i>
			<i>la Fran-</i> <i>conie.</i>		Hassia: <i>la Hesse Cassel & Marpurg.</i> Veterauia: <i>Vetterau, &c.</i>
S A X O N I A	R I -	O R.	SAXO-	{	Ducatus Saxonix: <i>Saxe Electorale.</i>
			NIA		Marchia Brandeburgensis: <i>la Marche</i> <i>de Brandebourg.</i>
			<i>la gran-</i> <i>de Sa-</i> <i>xe.</i>		Thuringia: <i>Thuringe.</i> Archiep. Bremensis: <i>Breme.</i> Ducatus Megapolitanus: <i>Mekelbourg.</i> Pomerania: <i>Pomeranie, &c.</i>
V E S T P H A L I A	V E S T P H A L I A	V E S T P H A L I A	VESTPHA-	{	Frisia Orientalis: <i>Frise Orientale.</i>
			LIA		Episcop. Monasteriensis: <i>Munster.</i>
			<i>Vvestphalie.</i>		Episc. Paderbornensis: <i>Paderborn,</i> & alix ditiones.

CAPVT IV.

De Heluetiis eorumque sociis, subditis & fœderibus.

§. I. De Cantonibus Heluetiis.

INITIVM fortissimæ huius Reip. datum est à Suiitiis, Vriis & Vnderualdiis, quos reliqui Heluetij voce patriâ populos Syluestres appellant.

SUIITII à Cymbris se oriundos putabant.

VRI à Tauriseis originem accersebant suam.

VNDERVALDII se Romanorum exulum reliquias iactabant.

Tres hi Cantones primi libertatem suam fortiter propugnarunt, quam Albertus Austrius Rodolphi filius volebat labefactare, Is enim Heluetiis iratus, & multis filiis providere volens decreverat hîc instituere principatum, ac proinde redemerat multorum Monasteriorum iura in Heluetios, itémque arces, vnde sperabat euertere libertatem; sed huic resistere prædicti pagi, idèò à præfectis arcium duriùs habiti sunt. Frustra querebantur de rapinis, stupris, vexationibus, hæc enim omnia adnitente Austrio contingebant. Adiungebatur & damno ludibrium, & iussi sunt honorare pileum ex perticâ pro gubernatore: quod eum neglexisset

Tillius quidam Vriensis iussus ex capite filij decutere pomum; sed alteram attulit sagittam, vt si aberraret gubernatorem conficeret. Quod cum factus esset, rapereturque in perpetuum carcerem, mirabiliter euasit, ac paulò post latens inter frutices, gubernatorem iniuriæ auctorem transfuerberauit. Inde conspirauere tres isti pagi anno 1308. quos reprimere dum parat Austrius cæsus est à filio fratris. Demum Leopoldus Alberti filius cum viginti millibus eos inuasit, quem tamen exercitum 1300. Heluetij prædictorum pagorum, prius Sacramentis ritè muniti ceciderunt ad Moregartum pagum. Hinc coaluit fœdus perpetuum inter tres illos pagos anno 1315. Cùm antea tantum esset decennale, dictique voce patriâ *Eydnosen*, hoc est *Sacramenti participes*, exteris autem Suitij *Suiffes* à pago, in quo primùm pro libertate pugnatum est. Libertas iisdem pagis ab Imperatore Ludouico confirmata est in Comitibus Norimbergicis, cuius diploma datum est Papiæ 1329.

LVCERNATES malè accepti ab Austriis, & aliunde vexati à tribus prædictis pagis fœdus admisere anno 1332. Austriis nequicquam primùm aperto Marte, mox insidiis repugnantibus.

TIGVRINI anno 1351. coaluerunt, bello concitato contra Comites Haberspurgios, quibus quoniam fauebant Austrij, iungere se pagis, qui eorum societatem optabant, ob transuectionem mercium.

GLARONENSES sequenti anno 1351. à quatuor pagis superati sunt, qui tamen experti eorum virtutem se Fœderi suo coniungendos duxerunt.

TVGII, apud quos Austriorum præsidium fixum erat quo Suitij & Tigurini infestabantur, deuicti sunt eodem anno 1352. à quinque pagis. Tentarunt quidem omnia pro suis dominis, sed ab iis sprete, aliis se coniungere.

BERNATES sui iuris antequam aliis pagis iungerentur, quibus & auxilium tulere Cantones contra Friburgios, qui dederant se in clientelam Austrio. Postea tamen inuiti bello contra Vnderualdios impliciti sunt, & victores effecti, Legatos ad Cantones miserunt, qui pro iis iudicarunt; tandem aliis vniti anno 1353.

FRIBVRGENSES miserè spoliati ab Austriis per summam fraudem vasis aureis & argenteis sese Bernatibus iungere, postea adscripti fœderi 1481. cum sequentibus.

SOLODVRII varios aliàs experti dominos, item etiam fœdera,

finito bello Burgundico cum prædictis fœderi publico accensiti sunt 1481.

BASILEENSES, quorum vrbs libera, extra Heluetiam, sæpe fecere fœdus cum iisdem auxilij causâ. Sed bello exorto inter Maximilianum, & Heluetios, neutri parti fauerunt, quare ab omnibus, excepti conuicio; quâ indignitate permoti sese fœderi Heluetico coniungere 1501.

SCAPHYSIANI, quorum vrbs vendita fuerat Austriis à Ludouico Bauaro; sed tempore Concilij Constantiensis iterum Imperio restituta, quia Federicus Austrius Ioannem XXII. à Concilio abduxisset. Iuere Heluetios pecuniâ, & militibus; quare inter socios relati sunt cum præfatis anno 1501.

ABBATISCELLENSES sese redemerunt pecuniâ ab iure Abbatis S. Galli, à quo sæpe vexati, fortiter restitere: demum fœderi Heluetico iuncti sunt 1513. quia egregiam nauarant operam Cantonibus, in bellis contra Austrios, Burgundos, & Sueuos.

§. 2. De sociis Heluetiorum.

RHÆTI, seu Grifones inter se fœdere coniuncti, atque etiam cum aliquot pagis, tandem anno 1498. perpetuum fœdus cum omnibus Heluetiis percusserunt, illis in omnibus bellis adfuerunt, & vicissim adiuti sunt ab iisdem.

VALESII multa fœdera variis temporibus cum Heluetiis sanxerunt; sed demum anno 1533. exortis de fide controuersis, Adrianus Sedunensis Episcopus Friburgi cum 7. pagis Catholicis fœdus fecit: quod eò maximè spectat, vt fides Romana facta tecta seruetur.

ABBAS S. GALLI anno 1454. Fœderati nomen accepit in eo publico epulo cui conuiuæ 1500. interfuerunt.

CONSTANTIENSIS EPISCOPVS, cuius ditio in Sueuiâ: is quando nam fœderi accesserit ignoratur.

ROTEVILLA *Rotwil*, in Sueuiâ anno 1519. recepta est vt fœderata, sed quia longiùs distat, ei iniunctum, ne quod bellum suscipiat sine facultate Cantonum.

MVLHYSIVM *Mulhausen*, in Alsatiâ, erat sub Aduocatiâ (vt aiunt) Episcopi Argentoratensis: at bello exorto inter Episcopum & Rodolphum Habespurgium adempta est Episcopo, arx di-

ruta est, factaque vrbs Imperialis. Anno 1506. eius incolæ in ciuium numero recepti sunt à Basileensibus: ac demum 1515. omnibus pagis aggregata est.

BIENNA sub potestate olim Episcopi Basileensis, postea variis fœderibus iuncta est Heluetiis: tandem fœdus omnino firmatum anno 1547. Episcopo Basileensi à Bernatibus, & Soloduris repulso.

GENEVA cum Bernatibus solis contraxit, & nondum publico fœderi adiuncta est.

NEOCOMVM *Neufchâstel*, occupatum fuit à Bernatibus in bello Heluetico contra Lud. XII. sed anno 1529. Ioanna Hoochbergia vidua Ducis Longauillani effecit vt sibi redderetur. Vnde Comitibus hanc amicitiam cum Bernatibus singulariter colunt, licet etiam iuncti sint cum Lucernatibus & Friburgensibus.

§. 3. De populis qui communi Heluetiorum iure reguntur.

RAPERSVILA ad lacum Tigurinum occupata est anno 1558. ab Vriis, Suitiis, Vnderualdiis, & Glaronensibus: dum redeunt ex bello Constantiensi petierunt per hanc urbem transitum, sed fortiores eam occuparunt, & hætenus communiter eam administrant.

BADA, BREMOCARTVM, MELLINGA, SVRSEIVM, Tigurinis venditæ sunt ab Imperatore Sigismundo, hi tamen paulò post admiserunt in partem Dominij sui Lucernates, Suitios, Vnderualdios, Tugenses, & Glaronenses. Neque etiam multò post Vrios, & Bernates; eâ lege vt vrbes illæ prædictis VI II. Cantonibus eodem iure paterent, quo olim Austriis.

FRAVENSELDVM Turgeæ caput, vnà cù tota Turgea. Itém que LIBERÆ PROVINCIÆ, seu Comitatus *Rore*, & SARVNETES, *le Sargans*, Dominos agnoscunt 7. pagos Vrios, Suitios, Vnderualdios, Glaronenses, Tigurinos, Tugenses, & Lucernates.

RHEGVSCI *le Rheintal*, vbi *Rhinek* anno 1520. prædictis 7. pagis submissi sunt, qui sponte Abbatiscellenses, in Dominij partem vocarunt, quia veteres erant Domini.

BILITIONVM, seu BELLIZONA ab Vriis, Suitiis & Vnderualdiis regitur. Hæc cum adiunctis præfecturis rapta fuerat Dominis suis à Ducibus Mediolanensibus, sed ab iisdem Dominis recepta,

vendita fuit Vriis, & Vnderualdiis; demum in fœdere cum Francisco primo, tribus pagis relicta est administranda.

IV. PRÆFECTURÆ ITALICÆ, *Luganensis, Locarnensis, Mendrisiana, & Madiana*, anno 1512. in potestatem Heluetiorum transferunt ex dono Maximiliani Sfortiæ, quod donum triennio post confirmavit Franciscus I. His autem imperant omnes Heluetij præter Abbatiscellenses, qui nondum vniti erant fœderi.

Hi autem omnes populi reguntur, missis eò præfectis ex ordine à populis quibus parent.

De fœderibus Helueticis.

Quadruplex est Heluetiorum fœdus, Mediolanense, Austriacum, Sabaudicum, Gallicum.

MEDIOLANENSE inchoatum est primùm à Galeatio Sfortiâ anno 1466. cum 8. antiquis pagis: sed Dominis sæpe mutatis nomine Caroli V. à Ferdinando Gonzagâ renouatum est; iterùmque sub Philippo II. cum 7. Cantonibus Catholicis.

AVSTRIACVM primùm initum est anno 1474. per Sigismundum Austrium, abruptum per Maximilianum Imperatorem, sed renouatum anno 1511. & inde quotannis 200. aurei singulis pagis honorarij muneris causâ persoluuntur. BVRCVNDICVM idem cum Austrio anno 1543. coaluit.

SABAUDICVM olim percussum cum tribus pagis Bernatium, Friburgiorum, Soloduriorum, à Philiberto ad omnes extensum est anno 1511. Sexcentos aut plures Equites mittere debet non implicitus bello domestico, Heluetij non plures sex peditum milibus, quibus sex Francos in menstruum stipendium Dux persoluet, nec iis utetur in bellis naualibus. Singulis pagis quotannis Bernæ numerat 200. aureos. Nostrâ ætate renouatum fœdus, sed sublata clausula de mutuo auxilio.

GALLICVM primùm Ludouicus XI. pepigit, & septem millia Francorum annuæ pensionis singulis pagis largitus est; quod renouatum ab eius filio. Abruptum est ab Ludouico XII. vnde magnæ Gallis clades. Cum victis demum Franciscus I. illud renouauit, numerauitque singulis pagis duo aureorum millia, anno 1516. & firmiùs Lutetiæ post annos quinque coaluit. Per hoc fœdus, à Rege 200. Cataphractos, & 12. tormenta bellica cum impedi-

mentis accipere debent bello appetiti, eidem autem non pauciores sex millibus, non plures 16. mittere debent. Renouauit idem fœdus Henricus I I. à quo additum, vt militante Rege quotquot ipse vellet mitterentur. Idem confirmauere sequentes Reges, vnde saltem hoc boni enatum est, vt ipsis seruata religionem debeamus in prælio ad Drocas, vbi supra virorum conditionem pugnaverunt.

§. 4. *Heluetiorum diuisio ex Religione.*

CATHOLICI CANTONES. {
 Lucernates: *de Lucerne.*
 Friburgij: *de Fribourg.*
 Salodoriij: *de Soleure.*
 Tugenses: *de Zug.*
 Vriij, seu Vranij: *d'Vri.*
 Vnderualdij: *d'Vnderuald.*
 Suitij: *les Suiffes.*

PROTESTANTES. {
 Tigurini: *Canton de Zurich.*
 Bernates: *de Berne.*
 Basileenses: *de Basle.*
 Scaphufiani: *de Schaphouse.*

MIXTI. {
 Glaronenses: *de Glaritz.*
 Abbatiscellenfes: *d'Appenzeel.*

§. 5. *Tredecim Pagi Heluetiorum, les Treize Cantons des Suiffes.*

TIGVRVM, seu Turigum: *Zurich*, quam urbem Fluius Limagus *Limmath*, separat in duas partes. Fuit hæc ciuitas hæresi Zuinglij deformata.
 RI- Griffenza: *Griffenzee*, ad lacum cognominem ex quo Fl. *Glar.*
 NVS Vitodorum: *Vinterthur*, à Sigismundo Tigurinis venditum; ad Fl. *Eulach.*
 PA- Steina: *Stein*, proprios habet magistratus.
 GVS Bulachum: *Bulak*, bis conflagrauit vniuersum.
 Eglisouia: *Eglisoun*, ad Fl. Rhenum vbi ponte iungitur.

le Canton
de
Zurich.

Kiburgium: *Kiburg*, caput Comitatus.
 Lauffa: *Lauffenberg*, ad catarractas Rheni.
 Harspurgum: *Harzburg*, celeberrimum ob Comites suos.
 DOMINIVM SAXENSE, } Forstega: *Forstleck*, castrum
 seu ALTI SAXI: *la Seigneurie de Sax, ou Hobesax.* } munitissimum, circumposita regio fertilissima.

BERNA: *Berne*, Germanicè *Bern*, ab vrso sic dicta quem hinc cepere Venatores, in cuius rei gratiam hinc perpetuò aluntur duo vrsi, mas & fœmina. Sita est ad Fl. Arolam *Aar*.

B E R-

Tobinium: *Zoffingen*, ad Fl. *Vviger*, in Argouia, iuxta quam sylua *Bonnald*, vnde abietes proceræ ad malos nauium.

N E N-

Arburgum: *Arburg*.

Peterlinga: *Peterlingen*, aliter *Payerne*.

Luppa: *Louppen*, oppidulum ad quod prælium memorabile commissum est.

S I S

P A-

ROMA-

N A

Auenticum: *Auenches*, Germanis *Vviflispurg*, huius tractus olim nobilissima ciuitas, & primaria, nunc minuta vrbecula.

Laufana: *Lozane*, Episcopi antea sedes, vnde & lacus Lemanus nunc habet nomen: hinc quoque Academia.

G V S

DITIO

Minnidunum: *Mouldon*, ad Fl. *Broye*, qui cadit in lacum *Murten*.

le pays
Roman,

Neuidunum: *Nion*, castro firmatum: ita dicta vrbs à Centurione Vespasiani, qui eam reparauit, cum antè Beneuis diceretur.

le Canton
de
Berne.

Vaux:

Ebrodunum: *Tuerdon*, ad lacum cognominem, vrbs munita situ ob paludes.

erepta
Sabau-

Rotulum: *Rolle*, Baronix caput ad lacum Lemanium.

do ab
Helue-

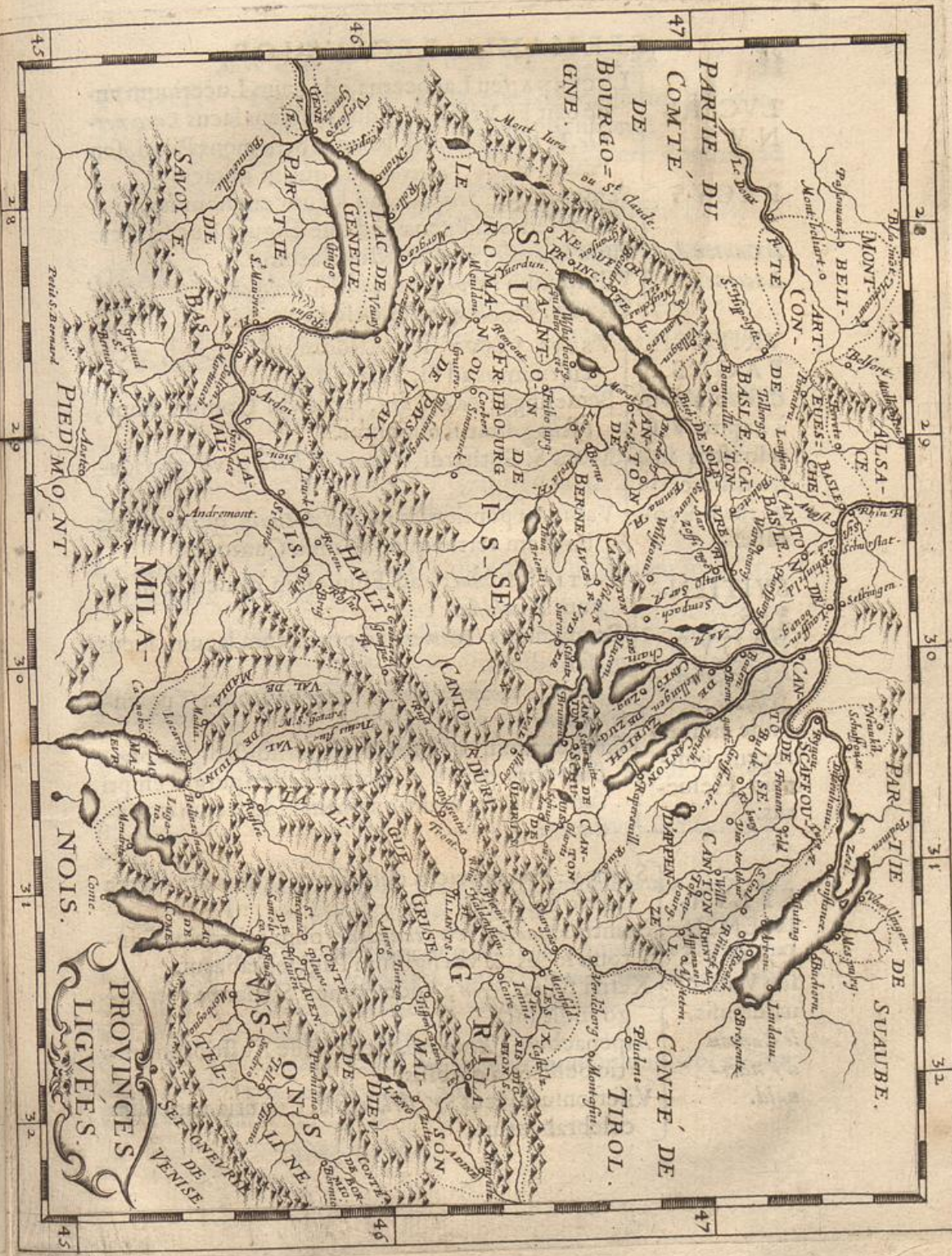
Vbiscum, vel Viuiacum: *Venay*, vnde iurisdicção nomen traxit.

eius.

Morfea: *Morges*, iurisdictionis sedes.

Arburgum: *Aarbourg*.

LVCERI-
NVS

PAGVS

*le Canton de
Lucerne.*VRIENSIS
PAGVS*Canton d'Uri,
à capite Vrsi
sylvestris in
stemmate,
quem Uri vo-
cant.*SVITIEN-
SIS

PAGVS

*le Canton de
Schunis,
vnde nomen
recens indi-
rum Helue-
tius.*SYLVA-
NIENSIS

PAGVS

*seu Vnder-
ualdiensis,
le Canton
d'Vnder-
wald.*

LVCERNA, seu Lacocerna, ad lacum Lucerinum vnde exit Fl. Vrsula *Ruff*, duos subiens lacus *Lucernerzée*, & *Vwaldstetzée*. Iuxta urbem mons Pilati, seu Fraoti, vulgò *Fracmont*, de quo in miraculis.

Sempachum: *Sempach*, ad lacum cognominem, iudicis sedes indigenæ, sed quæ eligunt Lucernates.
Suria: *Surzée*, ad prædictum lacum.
Villifouium: *V villifou*, ad Fl. *V viger*.
Vikena: *V vicken*, iuridica sedes.

VETVS VICVS, seu Altdorfium: *Altdorf*, vicus cultissimus ad Fl. *Vrsam Ruff*.

Betzelinga: *Betzeling*, vicus ubi Comitia fiunt, & magistratus eliguntur.

Mons S. Gothardi, *le Mont S. Gotard*, vulgò *S. Gotard*.

Vallis Lepontiorum: *le Val de Linin*, quò mittunt iudicem tertio quoque anno Cantones.

SVITIA: *Schunis*, ad Fluvium qui cadit in lacum *Vwaldstet*.

Brumenum: *Brumen*, ad prædictum lacum, locus satis diues.

Arta: *Art*, diues pagus ferè ad lacum Tugiensem.

Crussenacum: *Crusnak*, vnde iurisdictio. Hi prædicti duo pagi à Comite Haberspurgio empti sunt à Suis, vt ditionem suam ad lacum extenderent.

SARNA: *Sarnen*, vicus cultissimus, cuius arx diruta initio belli.

Stantia: *Stantz*, seu *Stantzade*, olim primarius Cantonis locus, & ubi figillum Pagi seruabatur.

Kerna sylua: *Kern*, vnde nomen Syluanæ toti pagò inditum.

Alpenachum: *Alpenach*, vicus clade Austriorum initio belli memorabilis.

Viferlonium vicus: *Viferlon*, ubi Comitia pagi olim celebrabantur.

- TVGIEN-
SIS } Tvcivm: *Zug*, ad lacum cognominem, cuius in-
colæ diu pro suis dominis pugnauere.
- PAGVS } Chamum: *Cham*, vbi olim peculiare domini: ad
Canton de } prædictum lacum iacet.
Zug. } Fanum S. Volfangi: *S. Volfang*, fat cultus vicus.
- GLARO-
NENSIS } GLARONA: *Glaritz*, burgus peramplus, montibus
ferè vndique vallatus.
PAGVS } Riua, seu Valemstadium, vulgò *Valemstat.*
le Canton de } Suuandia: *Schuuanden*, vbi Comitiam huius Canto-
Glaritz. } nis conuocantur.
- ABBATIS-
CELLEN-
SIS } ABBATIS-CELLA: *Appen-zel*, burgus prædiues
PAGVS } quem Abbas S. Galli excitauit. Rebellarunt ci-
le Canton } ues, quia acerbius tractabantur à nobilibus per
d'Appenzéel. } Abbatem missis.
- CLANXIA: *Clans*, castrum munitissimum iuxta vr-
bem.
- BASILEA: *Basle*, Germanis *Basel*, Rheno affixa qui
mediam secat, & diuidit in magnam & paruam.
BASILE-
LEENSIS } Parua trans Rhenum sita, & hanc alluit Fluius
PAGVS } *Vries*: Magna cis Rhenum rigatur Fl. *Birs*. Vrbs
le Canton de } tota cultissima, & ferè vbique picta.
Basle. } Vallenburgum: *Vallenbourg*, ad Fl. *Ergetz* cum ca-
stro *Alt-Vallenbourg*.
- SISSACHUM: *Sissach*, vnde regioni nomen inditum *Sif-*
goun.
- VARNESPURGUM: *Varnspurg*, Comitatus magni redi-
tus huic Cantoni addictus.
- FRI-
BVR-
GEN-
SIS } FRIBVRGVM: *Fribourg en Suisse*, populosa ciuitas in
4. distributa partes, ita dicta quasi *liber Burgus*, vbi
residet Episcopus Lausanensis.
- NIDOUIUM: *Nidou*.
- THUNUM: *Thun*, ad lacum cognominem, vbi ex eo
erumpit Arola Fl. *Aar*.
- PAGVS } Erlakum: *Erlak*.
- Arbergum: *Arberg*.

Burgdorfium: *Burgdorf*.
 Remontium: *Remont*, aut *Romont*, Comitatus caput:
le Canton de Fri- bourg. Gueriæ: *Gruyers*, cap. Comitatus, vnde exquisiti casei,
 & fortè milites in historiâ nostrâ parum laudati.
 Corberia: *Corbers*.
 Brientium: *Brientz*, ad lacum cognominem, cuius ci-
 ues fortissimi.

SCAPHV- SCAPHVSIA: *Schaffouze*, ad Rhenum Fl. à quâ non
 SIANVS } procul eiusdem Fl. Catadupa terribilis: quare
 PAGVS } hîc merces exponi solent, & recipi scaphis, vn-
le Canton de Schaffouze. } de nomen vrbis.
 Noua Kilia: *Neukil*, versus Syluam nigram.

SALO- SALODVRVM: *Soleure*, Germanis *Solothurn*, ad Fl. A-
 DORIVS } rolam qui urbem in Magnam, & Paruam diuidit;
 PAGVS } hæc Lausanensis, illa Constantiensis Diœcesis est.
le Canton de Soleure. } In ea degit Legatus Regis Gallia.
 Oltena: *Olten*, ad Fl. *Aar*.
 Balistella: *Balistel*, burgus peramplus iuxta quem
 ferrum optimum excoquitur.

§. 6. De subditis Helueticorum qui ab iis communi iure reguntur.

OMNIBVS CAN- TONIBVS PRÆ- TER ABBATIS- CELLENSES obtemperant, quia nondum hi Fœderi Helueti- co adiuncti erant eum Heluetiis obuenerunt.	PRÆ-	PRÆFE- CTVRA	Luganum: <i>Lugano</i> , Ger- manis <i>Louuetz</i> , ad la- cum cognominem, vrbs plena nobilitatis.
	FE-	LOCA- NENSIS	
	CTV-	PRÆFE- CTVRA	Locarnum: <i>Locarno</i> , Ger- manis <i>Luggans</i> , ad la- cum Maiorem olim Verbanum.
	RÆ	LOCAR- NENSIS	
	ITA-	PRÆF.	Germanis <i>Mayental</i> , à Fl. Madiâ, vulgò <i>Mayn</i> , sine vrbibus.
	LI-	MADIANA <i>le Val de Madia</i>	
CÆ.	PRÆF. MENDRISII	Mendrisium: <i>Gouern. de Mendris.</i> } <i>Mendris.</i>	

OCTO.

OCTO VETERIBVS CANTONIBVS, hoc est, VRIIS, SVITIIS, VNDERVALDIIS, LYCERINIS, TIGVRINIS, TVGENSIBVS; GLARONENSIBVS, & BERNATIBVS.

BADA, seu Aquæ Heluetiæ: *Baden*, seu *Oberbaden*, ad Fl. Limagum, vbi luculenta Balnea. In eâ sunt publica totius gentis Comitia.

BREMOGARTVM: *Bremgarten*, ad Fl. Vrsu *Ruff*, supra Lucernam, vrbs plena incolis ingeniosis.

MELINGA: *Melingen*, ad prædictum Fl. Vrsu.

Prædictis (præter Bernates) & AB-BATISCELLEN-SIBVS

RHENANA VALLIS
le Bailliage de Rhintal.

Rhyneggum: *Rhinek*, vrbs egregia.

Alterstettum: *Alstetten*.

SEPTEM VETERIBVS CANTO. hoc est, VRIIS, SVITIIS, VNDERVALDIIS, LYCERINIS, TIGVRINIS, TVGENSIBVS, & GLARONENSIBVS.

Pars TYR-GEÆ
partie du Turgouu.

FRAVENFELDVM: *Frauenfeld*, caput Turgeæ, multis gaudens priuilegiis.

Dieffenhouium: *Disfenhofen*, ad Rhenum.

Fines: *Pfn*, vrbecula antiqua.

REGVSCORVM PROVINCIÆ LIBERÆ, seu Comit. Rorësis, les Prouinces libres du Ruff, ou le Comté de Rore.

Meienbergû: *Meyenberg*.

Richensea: *Richsée*.

SARVNETES
le Comté de Sargans.

Sarenugantium, seu Sargantium: *Sargans*, ad Fl. Saram, quæ vox Anserem sonat.

Riua: *V allenstat*.

VRIIS, SVITIIS, VNDERVALDIIS & GLARONENSIBVS

Rapersuila: *Rapperschwil*, Comitatus ad lacum Tigurinû.

VRIIS, SVITIIS & VNDERVALDIIS.

ITALI-CÆ PRÆ-FECTV-RÆ

BILITIO-NENSIS PRÆ-FECTVRA

Bilitionum: *Bellizona*, olim Comitum Misauciorum; ciues sese dederunt Heluetiis anno 1422.

VALLIS PALENSA } Satis ferax.

RIPARIA PRÆ-FECT. } Exigui admodum prouentus.

	PRÆF. VRBANA	{ Vrba: Orbe, ad Fl. cognomi- Bailliage d'Orbe. } nem.
BERNA- TIBVS	PR. GRAN- SONIANA Bailliage de Granson.	{ Granfonium: <i>Granson</i> , Germanicè <i>Grausen</i> , vbi iterum Burgundus in- feliciter pugnavit, & impedimenta perdidit.
&	PR. MO- RATENSIS Bailliage de Morat.	{ Moratum: <i>Morat</i> , clade Burgundici Ducis oppidum inclytum, vbi ab Heluetiis vinci se posse intelle- xit.
FRIBVR- GIIS.	PR. SCHVVARTZEN- BVRGENSIS, Bailliage de Schuartzembourg.	{ Schuuarzenburgum: <i>Schu- uartzembourg</i> , & Melano- burgum.
SVITIIS & GLA- RONENSI- BVS.	PRÆF. GASTALENSIS Bailliage de Gastal. PRÆF. VSNACENSIS Bailliage d'Vznach.	{ Gastalum: <i>Gastal</i> . Vfnacum: <i>Vznach</i> .

§. 7. De sociis Heluetiorum.

SINGVLATIM postea agemus de Rhætis, & Valesiis qui præci-
pui sunt Heluetiorum socij, de reliquis in præsentia tractabimus.

EPISCO- PVS	Mersburgum: <i>Mærsbourg</i> . Arbor felix: <i>Arbon</i> . Episcopi Cella: <i>Bischofszell</i> , ad confl. Sitteræ, & Tur- gi Fl.
CON- STAN- TIEN- SIS.	Cæsaris sedes: <i>Keiserstiel</i> } ambo oppida Comitatus Clingenouiu: <i>Clingenouu</i> } Badensis, sed eò Episco- pus præfectos mittit. Rinouium: <i>Richenauu</i> , Abbatia diues. Curzacam, seu vicus Certiaci: <i>Zurzach</i> , à M. Iunio Certo Nobili Romano, qui hîc iacet, nomen accepit. Bollinga: <i>Bollingen</i> .
EPISCO- PVS	Bruntrutum: <i>Porentru</i> , Germanicè <i>Bruntrut</i> , seces- sus Episcopi, licet in diuinis pendeat hic locus à Bisuntino Archiepiscopo.

- BASI- } Bonna villa: *Nuuenstal.*
LEENSIS } Delmontium: *Delmont.*
- ABBAS } Fanum S. Galli: *S. Gal*, in Turgeâ vrbs diues sic dicta à
S. GALLI } S. Gallo, quem S. Columbanus ægrum hîc reliquit.
Imperij } Villa: *Vvill*, vbi palatium luculentum Abbatis.
Prin- } COMITAT. TOGGENBURGENSIS } Licchtenstega arx:
ceps. } *Comté de Toggenbourg.* } *Licchtensteg.*
- PRINCI- } Neocomum: *Neufchâstel*, Germanicè *Neunbourg*, ad
PATVS } lacum cognominem, vbi palatium eximium D. de
NEOCO- } *Longueuille*, qui hinc Princeps. Incolæ audaces in pri-
MENSIS } mis, vulgò *les Auanturiers de Neufchâstel.*
Princip. } Landeronium: *Landeron*, vrbs in palude.
de Neuf- } COMITATVS VALLANGINVS: *le Comté de Vallangin*,
châstel. } constans ex 4. vallibus in monte Iurasso.
- BIPENNIENSIS, seu Biennensis: *Bienne*, in Episcopatu
Basileensi, cuius ciues imperant valli S. Immerij de
S. Immer, aliter *la Seigneurie d'Aêrgue.*
- MVLHVSIIENSIS: *de Mulhausen*, in Sunggouîâ par-
te superioris Alsatix, vrbs Imperialis ad Fl. *Ill.*
- ROTEVILLANA: *Rotuuil*, vrbs Imperialis in Sueuiâ.
- B L I C Æ, } GENEVENSI, vrbs Geneua antiquissima: *Geneue*, ad
seu vrbes } os Laci Lemani, supra quam rupes dicta Neptuni
Imperia- } *Neiston*. Aurelia Allobrogum dicitur à recentiori-
les. } bus quasi Aurelius Imp. eam repararit, nugæ. Ab
eâ nomen habet nunc Lacus Lemanus, qui variis
item nominibus appellatur *de Morges, de Lausanne, de*
Thonon, d'Enian, ab vrbibus ei affixis, 17. leucas
longitudinis, 6. maioris latitudinis habet: de eo
plura in Galliâ antiquâ diximus.

CAPVT V.

De Valesis, le Valais.

V ALLENSIS in Notitia Imperij dicuntur, vbi olim Seduni &
Veragri. Hîc maximè crescit arbor larix, cuius Cæsar me-
minit. Episcopus Sedunensis se totius huius tractus Comitem vo-